

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА СТРАНЕ ДРЖАВЕ

doi: 10.7251/SPM1447029I

Изворни научни чланак

Апстракт: Аутор се у овој раду бави проблематиком ваљаности и прихватљивости доказа који су у иностранству изведени од стране органа правосуђа за потребе домаћег кривичног поступка. Полазећи од садржине прописа који уређују овај поступак, указује на одређене правне ситуације и могуће проблеме, начине њиховог рјешавања и поступање суда у тим случајевима.

Кључне ријечи: страни докази, признање, прихватање, ваљаност.

УВОД

Савремено доба је донијело велику покретљивост становништва преко граница матичних држава, која се одвија путем миграција или пословних и туристичких путовања. Ово је праћено кретањем роба, капитала и технолошких унапређења, који доводе до вишеструке повезаности становника различитог држављанства и мјеста боравка, а тиме утиче на омекшавање и лакшу проходност државних граница.

Све то производи промјене у сфери криминала који се прелива преко граница појединих држава и на тај начин поприма међу-

* Др Вељко Икановић, судија Врховног суда Републике Српске у Бањој Луци.

народни облик. Утицај тих процеса одражава се и на кривични поступак јер се повећава број кривичних дјела, а тиме и судских предмета са елементом иностраности. Њихово рјешавање често није могуће без доказа који се морају прикупљати и у иностранству путем страних правосудних органа (у даљем тексту: страни докази). То неминовно отвара питање правне ваљаности доказа који су изведени у иностранству и може се појавити као важан проблем и правно питање од чијег рјешења зависи правилна и законита одлука суда.

1. НАЧИН ПРИБАВЉАЊА СТРАНИХ ДОКАЗА

Када говоримо о прибављању доказа у иностранству ту прије свега мислимо на примјену одређених института међународне кривично-правне помоћи, као општих видова правне помоћи. Међутим, поред општих видова правне помоћи (тзв. „мале“ међународне кривичноправне помоћи) овдје спадају и изручење осумњичених, окривљених и осуђених лица (екстрадиција), уступање или преузимање кривичног гоњења, а поједина питања могу се појавити и приликом извршења стране кривичне пресуде.¹

Све су ово различите ситуације у којима суд приликом оцјене ваљаности страних доказа не поступа на исти начин, већ у складу са одговарајућим правним нормама, које имају своје изворе у домаћем и међународном праву. Према одредби члана II 7. Устава Босне и Херцеговине² - Устав БиХ „Босна и Херцеговина ће остати или постати уговорна страна уговора наведених у Анексу I Устава“. У члану III 1. г) прописано је да је надлежност институција Босне и Херцеговине - БиХ „спровођење међународних и међуентитетских кривично-правних прописа, укључујући и оне са иностранством“. Према томе међународни уговори који су закључени или се закључе од стране БиХ и ентитета и који су потврђени у

¹ *Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима - ЗМПП*, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 53. (Чл. 8 Обим и врсте).

² *Устав Босне и Херцеговине*, Сарајево, Office of the High Representative.

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

складу с Уставом, а који су на снази, представљају дио унутрашњег правног система БиХ.

О правној снази ових уговора не говори се директно, али из текста Устава и осталих закона произилази да су они јачи од закона. Дакле, одредбе двостраних или вишестраних међународних уговора по својој правној снази јаче су од одредаба Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима³ - ЗМПП и Закона о кривичном поступку Републике Српске - ЗКП РС, Федерације БиХ и Брчко Дистрикта БиХ који се односе на ту помоћ.

Од међународних уговора овдје ћемо споменути Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима од 20. априла 1959. године⁴ - Конвенција, која је у односу на БиХ ступила на снагу 24.7.2005. године и Додатни протокол уз ову Конвенцију од 17. марта 1978. године,⁵ а посебно је значајно да она дерогира одредбе међународних уговора, конвенција или двостраних споразума који уређују међусобну помоћ у кривичним стварима између двије стране уговорнице.⁶

Овдје ћемо се првенствено бавити одредбама закона које се примјењују у случајевима када међународним уговором није другачије одређено, а с обзиром на наведену хијерархију прописа, ради поређења ћемо указати и на одговарајуће одредбе Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима која се најчешће примјењује као и релевантне одредбе других конвенција Савјета Европе.

Указаћемо и на оне случајеве доказа који су прибављени од стране правосудних органа страних држава који се могу појавити у поступку пред домаћим судом без претходно проведеног поступка међународне кривично-правне помоћи.

³ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 53.

⁴ *Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима од 20. априла 1959. године – Конвенција*, Службени гласник Босне и Херцеговине – додатак Међународни уговори, бр. 4/2005.

⁵ Ibid.

⁶ Чл. 26, ст. 1 Конвенције.

2. ДОКАЗИ ПРИБАВЉЕНИ ПУТЕМ ОПШТЕ МЕЂУНАРОДНЕ КРИВИЧНО-ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Најчешћи начин прибављања страних доказа је путем разних видова опште („мале“) активне међународне кривично-правне помоћи. Ово се дешава када држава молитељка тражи од одговарајућих органа власти замољене државе прибављање доказа и њихово достављање држави молитељки. У пракси се најчешће ради о замолбеном испитивању свједока, рјеђе оптужених, а често и о прибављању потребне документације од страних државних органа или правних лица.

Поред ЗМПП у нашем правном систему начин поступања дјелимично прописују одредбе члана 402. и 403. ЗКП РС⁷ према којим се молбе домаћих судова за правну помоћ у кривичним предметима достављају иностраним органима дипломатским путем преко Министарстава правде Републике Српске и Босне и Херцеговине. Ове одредбе се примјењују само ако нису у супротности ЗМПП који је основни пропис на нивоу БиХ. Замолница се може доставити и директно страном правосудном органу када је такав начин комуникације предвиђен међународним уговором⁸, а у хитним случајевима кад је то предвиђено међународним уговором замолнице за правну помоћ могу се достављати посредством Међународне организације кривичне полиције (Интерпол).⁹ Под условима реципроцитета Закон дозвољава достављање без замолнице података који се односе на кривична дјела, а који су прикупљени приликом сопствених истрага, ако се сматра да би њихово достављање могло помоћи за покретање истраге или кривичног поступка или ако би могло да доведе до подношења замолнице за међународну правну помоћ.¹⁰ Правилником о унутрашњем судском пословању-Правил-

⁷ Службени гласник Републике Српске, бр. 53/12.

⁸ Чл. 4, ст. 2 ЗМПП.

⁹ Чл. 4, ст. 3 ЗМПП.

¹⁰ Чл. 26, ст. 1, и 2.

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

ник¹¹ послови међународне правне помоћи су изричито одређени као послови судске управе.¹²

Садржај замолнице поближе је уређен ЗМПП и она треба да садржи назив органа који је сачинио замолницу, ознаку предмета, тачан назив замољене државе, а по могућности и назив замољеног органа, правни основ за пружање међународне правне помоћи, тачан опис радње међународне правне помоћи и разлоге за подношење замолнице, законски назив кривичног дјела и кратак опис чињеница, прецизне личне податке и држављанство лица за које се тражи међународна правна помоћ и његово својство у поступку, назив акта и име или назив и адресу примаоца, ако се ради о достављању аката, као и остале податке који могу бити значајни.

На основу изложеног произилази да је редовни начин тражења међународне правне помоћи састављање замолнице коју судија или предсједник вијећа са потребним прилозима доставља предсједнику суда, који ју просљеђује Министарству правде Републике Српске, а оно Министарству правде БиХ. Ово Министарство замолницу доставља дипломатским путем преко Министарства иностраних послова БиХ замољеној држави, у којој се замолница просљеђује органу који је надлежан да јој удовољи.

Садржај захтјева за правну помоћ (замолнице) прописује и Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима¹³ одређујући да ће у њима бити наведен назив органа који упућује захтјев, предмет и основ захтјева, ако је могуће идентитет и држављанство лица на које се захтјев односи и кад је то потребно име и адресу лица коме треба извршити доставу. У судским замолницама треба бити наведена оптужба и кратак опис дјела.

У Дијелу V Конвенције предвиђена је непосредна комуникација министарстава правде државе молитељке и замољене државе,¹⁴ а изузетно и могућност директне комуникације судских орга-

¹¹ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 66/12.

¹² Чл. 7, ст. 2, тач. х) Правилника.

¹³ Дио V, Поступак, чл. 14 Конвенције.

¹⁴ Чл. 15 Конвенције.

на¹⁵ и просљеђивања путем Међународне организације кривичне полиције (Интерпол).¹⁶ Поред тога што се на овај начин скраћује начин достављања замолница он се поједностављује и појефтиније јер се не захтијева ни превођење замолница и приложених исправа (осим изузетно) на језик замољене државе.¹⁷ Босна и Херцеговина приликом потписивања није ставила резерве на текст Конвенције.

Ваљаности доказа који су прибављени посредством „мале“ међународне кривичне помоћи се цијене према начину на који су они изведени у замољеној држави. Овдје важи начело *locus regit actum*, а то значи да се захтијеване радње предузимају према праву замољене државе. Ово прихвата и наше законодавство јер „о дозвољености и начину извршења радње међународне правне помоћи која је предмет замолнице страног правосудног органа одлучује надлежни домаћи правосудни орган према домаћим прописима, осим ако овим законом или међународним уговором није другачије регулисано“¹⁸ и актуелна судска пракса.¹⁹ Ово се односи на ситуацију када наш суд поступа по замолници страног суда за пружање међународне правне помоћи, али и већина законодавстава и међународних уговора²⁰ садржи сличне одредбе.

Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима садржи клаузулу заштите јавног поретка према којој замољена држава може одбити пружање правне помоћи „ако замољена страна сматра да би удовољење захтјеву могло да повриједи њен суверенитет, безбједност, јавни поредак или интересе од суштинског значаја за земљу“.²¹

Према праву замољене државе одређује се који орган ће захтијевану радњу обавити, јер у појединим државама свједоке саслушава полиција, док у другим то чини суд. Ово се примјењује на

¹⁵ Дио V, Поступак, чл. 15, ст. 2, 3, и 4 Конвенције.

¹⁶ Чл. 15, ст. 5 Конвенције.

¹⁷ Чл. 16 Конвенције.

¹⁸ Чл. 6 ЗМПП.

¹⁹ Види пресуду Суда БиХ број X – Кж 07/329 од 2008. године.

²⁰ Чл. 5, ст. 1 Европске конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима.

²¹ Чл. 2, тач. б) Конвенције.

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

начин и форму саслушања у погледу давања поука и упозорења свједоку да није дужан да свједочи, не одговара на поједина питања, да је дужан да говори истину и слично.

Од овог начела су могући изузеци који су предвиђени уговорима или законима. Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима предвиђа могућност да страна молитељка изричито затражи да се свједоци и вјештаци испитају под заклетвом, чему ће замољена држава да удовољи, осим ако њено законодавство заклетву забрањује.²² Поједини двострани уговори предвиђају да замољена држава може поступати и на начин и у облику који жели држава молитељка, ако то није у супротности с прописима замољене државе.²³

У случају примјене овакве одредбе међународног уговора, као и у ситуацији када између прописа замољене државе и државе молитељке нема значајнијих разлика, неће се појавити сумња у ваљаност страних доказа. Разлог за то је околност да су ти докази прибављени или на начин на који је то држава молитељка тражила у складу с њеним прописима или на начин који одговара тим прописима.

Међутим, у већини случајева замољена држава приликом извођења замољених радњи примјењује своје право, па је неопходно преиспитивање ваљаности таквих доказа и према одређеним критеријумима домаћег законодавства. Притом је, у складу с начелима солидарности и сарадње међу државама, при оцјени ваљаности страних доказа неопходно уважавати специфичности страног кривичног процесног права, али уз сва она основна ограничења која домаће право поставља као основне услове законитости неког доказа.

У правној теорији успостављена су два основна начина оцјене ваљаности доказа прибављених у иностранству кроз „тест неутралности“ и „тест двоструке прихватљивости“.²⁴

²² Чл. 3, ст. 2 Конвенције.

²³ Чл. 8 *Уговора између Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима*, Службени гласник БиХ, бр 11/05.

²⁴ Мрчела, Марин. „Правна ваљаност доказа прибављених у иноземству“, *Хрватски љетопис за казнено право и праксу (Загреб)*, број 1/2000, 100-104.

Посматрано са становишта „неутралности“ страни доказ се оцјењује као да није ни прибављен у иностранству. У том случају се његова формална ваљаност испитује искључиво кроз норме домаћег права тако да ако тај доказ задовољава услове ваљаности које прописује право државе молитељке он би се могао користити чак и ако би он био незаконит у држави у којој је прибављен. С друге стране, ако је начин извођења доказа према домаћем праву незаконит, на њему се не би могла засновати пресуда.

Овај метод оцјене доказа кроз „тест неутралности“ има и недостатке који се огледају у могућности занемаривања основних начела правног поретка замољене државе, као и могућности спекулација на прибављању доказа.

Уз помоћ „теста двоструке прихватљивости“ оцјена ваљаности доказа се врши и по критеријумима замољене земље и по правилима државе молитељке. Дакле, да би неки доказ био ваљан, он мора бити законит и по праву државе у којој је изведен и по праву државе у којој треба бити искоришћен. Овај критеријум је веома строг јер претпоставља да домаћи суд познаје и страно право, а с друге стране пријети опасност од занемаривања различитости права замољене државе.

Одговор на питање до које мјере страни доказ треба бити усклађен с домаћим правом треба тражити у границама које одређује члан 10. ЗКП РС, из које одредбе произлазе три категорије незаконих доказа:

1. Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или од било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву;

2. Суд не може заснивати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних Уставом и међународним уговорима, које је ратификовала Босна и Херцеговина, ни на доказима који су прибављени битним повредама овог закона;

3. Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана. БиХ у дијелу

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

којим регулише личне и политичке слободе и права набраја и основна права лица које се терети за кривично дјело²⁵ те јамчи поштовање и правну заштиту личног и породичног живота, достојанства, угледа и части.²⁶

Од међународних извора који одређују стандарде људских права треба истакнути Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода²⁷ која у члану 5. и 6. прописује услове ограничења права на слободу и права оптуженог у кривичном поступку, а у члану 8. право на поштовање приватног и породичног живота, дома и дописивања. С обзиром на уопштеност њених одредаба ова Конвенција треба првенствено бити путоказ при тумачењу спорних, недовољно јасних или непотпуних одредаба домаћег или страног права.

Цитираном одредбом члана 10. ЗКП РС установљена је могућност да судови забрану коришћења доказа прибављених кршењем одређених права у пракси изводе директно из уставне или међународне норме, а не само из процесних одредаба.

Релативно једноставан начин претходног отклањања незаконитости страног доказа је да се у замолници за извођење тог доказа, у складу с раније споменутом одредбом члана 3. Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, односно одговарајућим одредбама неких двостраних уговора, затражи да он буде изведен на начин који је предвиђен домаћим правом. Међутим, у случају одбијања замољене државе да удовољи том тражењу, биће потребно оцијенити може ли се страни доказ, у складу с раније наведеним условима, сматрати незаконитим или законитим.

Одбијање страног правосудног органа да примијени правну норму државе молитељке која је затражена, отклања незаконитост радње која би иначе требала довести до забране коришћења тог доказа. Ово отвара питање да ли се на овај начин може с једне стране

²⁵ Чл. II 3 Устава БиХ.

²⁶ Чл. II 3 Устава БиХ

²⁷ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 6/99.

заобићи императивна норма домаћег законодавства, а с друге стране безусловно прихватити економичност поступања као оправдани разлог отклањања поступања по посебном захтјеву садржаном у замолници (нпр. примјена одредаба о обвезној обрани).

Сматрамо да домаћи суд, ако приликом оцјене страног доказа нађе да по неком од наведених критеријума незаконитости одређених домаћим правом, али и према правилима државе у којој је тај доказ прибављен није законит, на њему не би могао засновати своју одлуку.

3. ДОКАЗИ ПРИБАВЉЕНИ ПРЕУЗИМАЊЕМ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Уступање кривичног гоњења страном држави је институт међународног кривичног права чијом се примјеном једна држава (држава молитељка), уз претпоставке које су предвиђене међународним или унутрашњим правом, одриче права гоњења страног држављанина који је на њеном подручју починио кривично дјело, а у корист државе чији је починилац држављанин, или у којој починилац има пребивалиште (замољена држава), која преузима кривично гоњење.

Уступање кривичног гоњења уско је повезано с подручјем примјене материјалног кривичног права. Савремена законодавства, уз примарно начело територијалитета (код нас одређено чланом 119. Кривичног закона Републике Српске – КЗ РС),²⁸ познају и заштитно или стварно начело–реални принцип екстратериторијалне јурисдикције, начело активног персоналитета, пасивног персоналитета и универзално начело (чл. 120. – 122. КЗ РС).

Питање могућности коришћења доказа изведених пред правосудним органима стране државе може се поставити само у ситуацији када нека страна држава уступи Републици Српској кривично

²⁸ Службени гласник Републике Српске, бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 и 67/13.

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

гоњење за кривично дјело које је у тој држави починио држављанин Републике Српске, односно БиХ или лице које има пребивалиште у Републици Српској, а главни републички тужилац одобри његово гоњење (чл. 123. ст. 1. КЗ РС).

У члану 407. ст. 1. ЗКП РС прописано је да се захтјев стране државе²⁹ за преузимање кривичног гоњења за кривично дјело извршено у иностранству доставља са списима надлежном тужиоцу на чијем подручју то лице има пребивалиште. Овом одредбом прописана је само мјесна надлежност тужиоца који ће донијети одлуку о преузимању кривичног гоњења.

Одлука надлежног тужиоца о преузимању кривичног гоњења остварује се кроз подношење суду одговарајућег акта или предузимању одређених истражних радњи. С обзиром да се у кривичном поступку покренутом по уступању кривичног гоњења примјењују правила домаћег права тај акт је оптужница. Већ смо рекли да није искључена ни могућност предузимања одређених истражних радњи тек послеје којих би тужилац требао да одлучи да ли ће да подигне оптужницу.

Притом се истиче да уступању (а тиме и преузимању) кривичног гоњења по правилу претходи покретање кривичног поступка у држави молитељки (страној држави у којој је кривично дјело почињено), али је могуће и да су у тој држави прије уступања предузете само радње које одговарају нашем поступку истраге, па се питање ваљаности резултата тих радњи може појавити и у једном и у другом случају.

Питање могућности коришћења доказа прикупљених у држави молитељки прије уступања кривичног гоњења Републици Српској, односно њихове правне ваљаности у домаћем кривичном поступку није ријешено међународним уговорима чије су БиХ и Република Српске стране потписнице, а ни посебним одредбама унутрашњег права. У теорији се наглашава да би институт усту-

²⁹ Који орган стране државе је овлашћен за подношење захтјева нашем тужиоцу по правилу је прописано унутрашњим правом те државе, јер у међународним уговорима нема одредаба које се на то односе.

пања кривичног гоњења, који је заснован на поменутиим начелима солидарности и сарадње међу државама у сузбијању криминалитета с елементом иностраности, изгубио сваки смисао ако докази прикупљени у иностранству у замољеној држави не би имали исту правну снагу као што је имају у држави молитељки. Свакако се мора поштовати и изузетак да су неупотребљиви они докази који се, према уговорима о „малој“ кривично-правној помоћи, противе нашем јавном поретку или основним начелима законодавства.³⁰

4. ДОКАЗИ У ПОСТУПКУ ЕКСТРАДИЦИЈЕ

Једна од претпоставки изручења на основу закона („вануговорна екстрадиција“) је, према одредби члана 34. тачка (х) ЗМПП, и „да има довољно доказа за сумњу да је странац чије се изручење тражи починио одређено кривично дјело или да постоји правноснажна осуђујућа пресуда“, а молби за изручење морају се, према члану 35. ст. 5. тач. (д) ЗМПП, између осталог приложити и „докази за основану сумњу“. Законодавац је недосљедан јер као претпоставку захтијева сумњу, а тражи да се приложе докази о основаној сумњи која је виши степен сумње. Очигледно се ради о омашци и да се у оба случаја треба прихватити основана сумња. По правилу ови су докази изведени пред правосудним органима стране државе. Међутим, правна природа екстрадиције искључује оцјену њихове ваљаности идентичну оној која је потребна за доношење одлуке у домаћем кривичном поступку, већ претпоставља виши степен повјерења у правни систем стране државе који резултира процјеном само основане сумње о извршењу кривичног дјела на основу оних података којима се располаже у тренутку доношења одлуке о испуњењу законских претпоставки за екстрадицију.

³⁰ Крапац, Давор и Бирин, Власта. *Међународна кривичноправна помоћ*. Загреб 1987, 99 и даље.

5. ДОКАЗИ КОД ИЗВРШЕЊА СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ

Кривична пресуда страног суда код нас се извршава само изузетно, под строго одређеним законским условима. Основ за поступање надлежног домаћег суда је одредба члана 62. ЗМПП којом је извршење стране кривичне пресуде предвиђено као изузетак само ако је то предвиђено међународним уговором и у односу на санкцију коју изрекне домаћи суд. На тај начин је као правило прихваћен поступак егзекватуре у ком су судови обавезни да поштују чињенице које директно или индиректно произилазе из пресуде страног суда. То значи да се не може вршити накнадна оцјена ваљаности доказа који су изведени пред правосудним органима стране државе.

6. СТРАНИ ДОКАЗИ ПРИБАВЉЕНИ БЕЗ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

До прибављања страних доказа без неког од наведених облика међународне правне помоћи може доћи на више начина. То се најчешће догађа када их прибављају полицијски органи непосредно од полиција страних држава кроз неформалне облике сарадње. Једна од могућности је и да странке у спис доставе одређени доказ, као што је записник о испитивању свједока који је сачинио страни орган правосуђа за потребе кривичног поступка који се пред њим води.

Сматрамо да се овакви докази по правилу не могу користити у домаћем кривичном поступку. Овакав став заснивамо на томе да је једно од начела кривичног поступка да се одлуке заснивају само на доказима који су спроведени управо у том, а не неком другом кривичном поступку.³¹ Тако, по правилу, није дозвољено да се за-

³¹ Правило је да се према малолетницима који су неко кривично дјело починили заједно с пунољетним лицима води одвојен поступак (Чл. 79. *Закона о заштити*

писник о испитивању свједока из једног поступка користи у другом кривичном поступку, чак и када се ради о истом кривичном дјелу.³²

Ради тога се, начелно, страни докази прибављени без одлуке суда не би могли користити као законити чак ни када формално задовољавају све услове њиховог признања. Међутим, овакво „неформално“ достављање доказа у спис може представљати извор сазнања суда о томе да су пред страним органима предузете одређене радње³³ чије резултате суд након тога може покушати прибавити путем „мале“ међународне кривично-правне помоћи, па извршити њихову оцјену на описани начин.

Овдје указујемо на посебну осјетљивост посебних истражних радњи које се могу у иностраној држави провести искључиво на основу замолнице домаћег органа и за потребе тог поступка. Тек када их по таквој замолници одобри и предузме за поступак у нашој земљи страни орган може се оцјењивати њихова ваљаност по горе изложеним критеријумима. Дакле, погрешно би било такве доказе који су прибављени раније за потребе поступка у иностраној држави путем замолнице прибавити и користити као ваљане у домаћем поступку.³⁴

7. ОЦЈЕНА ВАЉАНОСТИ СТРАНИХ ДОКАЗА

Суд је дужан да током читавог поступка по службеној дужности пази на законитост доказа. У току поступка оцјену о законитости доказа, па и оних који су изведени пред страним правосудним

и поступању са дјецом и малољетним учиниоцима кривичних дјела, Службени гласник Републике Српске, бр. 13/10).

³² Без обзира што се овим дуплира већина истражних радњи не смије се догодити да се записници о испитивању свједока из истраге против пунољетних оптужених користе у припремном поступку према малољетнику (и обрнуто), већ је потребно посебно их испитати и у том поступку.

³³ На примјер записник о увиђају који је страни правосудни орган извршио поводом догађаја који је предмет поступка пред домаћим судом.

³⁴ У прилог оваквом нашем закључивању је и схватање изражено у рјешењу Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 006949 12 Кж 8 од 11.12.2012. године.

Вељко Икановић

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

органима, зависно од фазе поступка и радње која се предузима, први врши судија за претходни поступак, затим судија за претходно саслушања, ванрасправно вијеће и на крају судија или вијеће на главном претресу.

Закон о кривичном поступку Републике Српске (као ни остали процесни закони у БиХ) не прописује обавезу да се незаконити докази издвајају из списка, већ само строгу забрану заснивања одлуке на таквим доказима и доказима који су из њих произашли. Ово је доста спорна одредба јер се незаконитим доказима може остварити утицај на суд, а додатно ствара тешкоћу ако се ради о доказима који су произашли из незаконитих доказа. Ово ће бити тешко оцијени због тога што се ти докази изводе у иностранству и често се прекида њихов континуитет са финалним доказом који је достављен по замолници.

ЗАКЉУЧАК

Докази који су изведени пред правосудним органима стране државе за потребе домаћег поступка траже посебно пажљиву и од домаћих доказа другачију оцјену законитости. Од ове оцјене зависи и њихово признавање као основна претпоставка коришћења у поступку пред домаћим судом. Разлог за то је што је правило *locus regit actum* једно од начела међународне кривично-правне помоћи, а специфичности у кривичним поступцима различитих држава узрокују значајне разлике у начинима извођења доказа. Ради тога за оцјену законитости тих доказа и њихово признавање неопходно је осим домаћег права добро познавање и права замољене државе. Поред тога неопходно је и познавање међународних стандарда који су садржани посебно у Конвенцији за заштиту људских права и основних слобода за тумачење спорних, нејасних или непотпуних одредаба домаћег или страног права.

Оцјена ваљаности доказа изведених у иностранству и њихово признавање захтијевају да се уважавањем специфичности стра-

ног права прихвате одређена одступања од домаћег права. Та одступања никад не смију искључити примјену императивних норми домаћег кривичног процесног права на одређене форме поступка.

Veljko Ikanović*

RECOGNITION OF THE EVIDENCE PRESENTED BY THE JUDICIAL AUTHORITIES OF FOREIGN STATE

***Abstract:** The author of this paper deals with the issues of validity and acceptability of evidence presented by the judicial authorities abroad for the purpose of the domestic criminal procedure. In terms of the content of the regulations governing the process, points out to specific legal situations and possible problems, ways of their solving and proceedings of the court in such cases.*

***Key words:** foreign, evidence, recognition, acceptability, validity.*

Summary

Evidence presented in front of the judicial authorities of foreign state for needs of the domestic criminal procedure is demanding very special legality validation, different from the validation of the domestic evidences. Recognition of the evidence, as the basic assumption of its use in a procedure in front of domestic court, depends from that validation. The reason for that is that the locus regit actum is one of the institutes of international legal aid and the specificities in criminal procedures in different states cause significant differences in ways of presenting evidences. Because of that, for legality validation and recognition of the evidence it is necessary, besides knowing the domestic law, to have a good knowledge of requested state law. Additionally, it is also necessary knowing the international standards especially included i in

* Veljko Ikanović, Ph.D., Judge, Supreme Court of Republika Srpska

Вељко Икановић

ПРИЗНАЊЕ ДОКАЗА ИЗВЕДЕНИХ ОД СТРАНЕ ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА...

the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms for interpretation of controversial, undefined or incomplete rules in domestic or foreign law.

Evaluation of validity and recognition of evidences presented abroad requires consideration of foreign law specificity and making exceptions from the domestic law. These exceptions can never exclude application of imperative rules of the domestic criminal procedure law to certain forms of the procedure.

ЛИТЕРАТУРА

- Јовашевић, Драган. Међународно кривично право. Ниш, 2011.
- Радуловић, Драго. Међународно кривично право. Подгорица, 1999.
- Деган, Владимир - Ђуро и Павишић, Берислав. Међународно казнено право. Загреб, 2005.
- Бабић, Милош. Међународно кривично право. Бања Лука, 2011.
- Сладоје, Никола. *et al.*, Међународна кривично правна помоћ - Књига I. Сарајево, 2006.
- Сладоје, Никола. *et al.*, Међународна кривично правна помоћ - Књига II. Сарајево, 2006.

